

LIDIA KULIKOVSKI ȘI MANAGEMENTUL BUNULUI-SIMȚ

*Ivan PILCHIN,
șef Secție activitate editorială,
Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”*

Am asistat și asistăm în continuare la profundele transformări în societatea moldovenească cu implicații directe asupra creșterii impactului și vizibilității bibliotecii publice în cadrul comunității. Biblioteca publică rămâne instituția cu cele mai mari disponibilități în facilitarea accesului liber la informație, servicii și oferta de evenimente cultural-educative, altfel spus, la cunoaștere și învățare a tuturor categoriilor de cetățeni. Dar nu putem limita funcția ei doar la păstrare și conservare informațională. Biblioteca este și o instituție cultural-informativă în care se învață comportamente, de ce nu, chiar și reguli de conduită (nu este oare studierea catalogului un ritual pe care cititorul trebuie să știe cum să-l facă? Nu este oare relația bibliotecarului cu beneficiarul un fel de „ceremonie a cărții”?).

Lidia Kulikovski este în acest sens managerul Bibliotecii Municipale care a știut mereu să răspundă provocărilor pe care le înaintează societatea și timpurile noi. A înțeles mereu că succesul instituțional sunt laurii care încununează o echipă și nu un om. Or, „munca în echipă înseamnă respectarea unor principii de comun acord acceptate. Și nu e vorba de teorii sofisticate, dar de bun-simț, de disciplină și perseverență” [2, p. 34]. Colectivul își organizează complementar un spațiu, un loc care îl reprezintă. Astfel, biblioteca publică este caracterizată de o „comunalitate a spațiului”. Prin aceasta se are în vedere acel „loc al comunității, loc de întâlnire, loc de socializare, un loc care, în virtutea faptului de a fi comun, de a fi unul cu celălalt, se materializează existențial prin capacitatea bibliotecii de a aduce laolaltă indivizi, de a suda ceea ce spațiile private sau spațiile personale desfac în intimism sau în utilitarism” [1, p. 33]. Și dacă „cea mai importantă componentă a bibliotecii e utilizatorul” [3, p. 9], atunci spațiul este primul element care îl poate satisface pe beneficiarul de servicii bibliotecărești. Căci „biblioteca are nevoie de cele mai multe amenajări, ajustări, adaptări ale localului, care, odată realizate, servesc tuturor utilizatorilor” [5, p. 67]. Putem afirma chiar că o estetică a ambianței (designul)

devine astfel o etică a ospitalității, o morală a ergonomicității și a confortului uman pentru lectură, studiu, joc și comunicare în bibliotecă. Omul potrivit la locul potrivit cu îndeletnicirea potrivită – iată ce ar semnifica designul de bibliotecă despre care se tot vorbește astăzi.

Cum ne comportăm, odată ce avem un spațiu prietenos în bibliotecă? Care este stilul încurajat și promovat de management, în sensul unei activități umane utile și eficiente instituției? Sunt întrebări pe care Lidia Kulikovski le tot formulează în studiile sale. *Codul Etic al Bibliotecarului* trebuie să fie un standard semnat de fiecare angajat și indicat ca obligatoriu în statutul juridic al organizației. El trebuie să fie nu numai un suport pentru bibliotecari, ci să și asigure transparența corespunzătoare în relațiile cu publicul (utilizatori, fondatori, parteneri, donatori etc.). El este documentul care asigură încrederea și certa responsabilitate a breslei. Acțiunile angajaților bibliotecii sau cele ale utilizatorilor pot fi legale, dar lipsite de morală, incorecte. Adesea angajații sau administrația se bazează pe respectarea legilor, dar nu și pe etică. Caracteristicile individuale presupun faptul că, încă din copilărie, omul își dezvoltă un set propriu de principii axiologice, care este configurat de familie și societate. Fiecare individ învață să discearnă între „frumos” și „urât”, între „bine” și „rău”, între „corect” și „incorect”.

Experiența Bibliotecii Municipale de după 1990 (anul în care a venit Lidia Kulikovski în fruntea BM, data fiind cea de 6 martie) confirmă ideea: *Codul Etic al Bibliotecarului* trebuie să vizeze etica relațiilor cu publicul activ și nu numai, căci „biblioteca trebuie să

sustină și să se implice în problematica grupurilor sau membrilor excluși ai comunicării” [6, p. 3]. Astfel, „dialogul social al bibliotecii sporește valorile comunității, le repersonalizează” [6, p. 11]. Și ea devine un actor important al comunității, unul proactiv și nu reactiv. Unul care generează direcții, tradiții noi și modele de acțiune.

Dacă e să facem o sinteză a celor lecturate la subiect, putem stabili că deontologia le impune cetățenilor îndatoriri. Un cod deontologic propune reguli stricte și exacte de urmat. Reacțiile inverse despre deciziile și acțiunile neetice legate de calitatea serviciilor, de angajați etc. sunt ample și numeroase. Deontologia se bazează pe corectitudine, onestitate, respectarea cuvântului dat, dorința de a lucra eficient în corespundere cu legislația în vigoare, cu regulamentele și obiceiurile colective formate. Ea presupune stima intereselor nu numai a propriei instituții, dar și a utilizatorilor și societății în ansamblu. La o eventuală evaluare, e necesar mereu de menționat despre problemele etice. Și acest fel de evaluări sunt mai degrabă de natură calitativă și nu cantitativă. Studiile efectuate pe marginea acestui subiect sunt legate nemijlocit de oameni și de greșelile comise. De felul în care cineva din neatentție sau din rea-voință procedează într-un fel sau altul.

Prima lege a lui Michael Gorman (citată apud Lidia Kulikovski) sună așa: „Bibliotecile servesc umanitatea” [4, p. 123]. Și această servire este sinonimă cu un fel de umanism al cărții, al cărțurilor care le gestionează (în mod ideal, bibliotecarii sunt și ei niște cărțurari). Lidia Kulikovski, în prelegerea *Responsabilitatea socială a bibliotecilor publice – o sinteză între cunoaștere și acțiune* (2002), consideră că în sensul formării studenților, ca viitori specialiști, este importantă educația etico-profesională. Ea are ca expresie: reliefaarea aspectelor umane ale profesiei bibliotecarului, acceptarea muncii ca valoare și a principiilor pe care ea se bazează: dragoste, consacrare, creativitate, ajutor, disciplină, responsabilitate, căci „responsabilitatea socială a bibliotecilor este cu atât mai mare cu cât biblioteca e direct responsabilă de asigurarea accesului la informația comunicării” [6, p. 3]. Un alt aspect al deontologiei profesionale, invocat de aceeași cercetătoare, este „lectura – sinonim cu valoarea profesională” [4, p. 156]. Or, un bibliotecar are obligația profesională, dar și morală să fie citit, cult, să fie deschis valorilor artistice și culturale ale poporului său și ale lumii întregi. Bibliotecarul nu este doar un robot în carne și oase care ia volumele de

pe rafturi și le oferă celui care le cere. Bibliotecarul este un agent al culturii, al educației și al moralei general umane. El este un filtru al cererii și ofertei, o prismă care primește și transformă lumina.

Lidia Kulikovski în cartea *Contribuții biblioteconomice (teoretice și praxiologice)* (2012) remarcă necesitatea unor relații interumane caracterizate prin „sinergie puternică, rețele, parteneriate externe solide, munca în echipă, încrederea, empatia, respectarea și prețuirea oamenilor și a diferențelor dintre ei” [2, p. 60]. Este vorba despre o artă a interrelaționării. Măiestria profesională a bibliotecii rezidă însă nu doar în „ceea ce face, ci și în felul în care o face: în stilul său” [2, p. 62]. Aceași autoare în prelegerea *Cadrul legislativ referitor la accesul la informație a persoanelor dezavantajate. Situația Republicii Moldova* (2002) constată că „o realizare de succes a bibliologiei moldovenești a fost adoptarea de către Asociația Bibliotecarilor a *Codului Etic al Bibliotecarului din Republica Moldova*” [7, p. 112]. Există însă cu siguranță necesitatea de a revizui *Codul Etic al Bibliotecarului din Republica Moldova* (acesta fiind aprobat la Congresul al IV-lea al Bibliotecarilor, în 2000). În volumul *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor*, Lidia Kulikovski susține: „În relația cu persoanele dezavantajate nu este nevoie ca bibliotecarii să caute să abordeze o cale specială sau diferită de cele practicate cu alți utilizatori. Persoanele dezavantajate nu așteaptă altceva decât să fie tratate cu respect, binevoitor, ca, de altfel, orice persoană care intră pe ușa bibliotecii” [5, p.152].

Și dacă „calitatea oamenilor devine prioritară pentru bibliotecii” [2, p. 95], atunci o deontologie profesională respectată de acești oameni va spori din plin imaginea unei biblioteci. În acest sens, Lidia Kulikovski afirmă, pe bună dreptate, că „Biblioteca Municipală are specialiștii săi – angajații care-s purtători de imagine, creatori ai imaginii, promotorii și arhitecții imaginii” [2, p. 66]. Dar toate țin de Om, „toate schimbările încep la nivel individual, continuă la nivel de echipe și de aici ajung la nivel instituțional” [2, p. 84]. Știm de la facultate că deontologia se ocupă cu studiul și evidența regulilor și îndatoririlor specifice unei profesii în legătură cu practicarea autorizată și corectă a acesteia. Deontologia are rolul de a explica importanța ansamblului de reguli de conduită, de atitudini și comportamente sub jurisdicția legislației în vigoare, dar fără a fi supusă lor, în interesul individului, dar și al interesului public. Vizăm în acest context și abilitatea de a se implica și de a

transforma o comunitate de către bibliotecar, este „capacitatea de răspuns, acea disponibilitate de a ajuta utilizatorii și de a le furniza un serviciu rapid” [1, p. 27]. Deschiderea este, cu siguranță, o tră-sătură etică a colaboratorilor unei biblioteci. Bibliotecarul trebuie să fie un om al dialogului și al comunicării constructive.

Acum 10 ani, la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, a fost realizat un chestionar în care utilizatorii au răspuns la întrebarea: „Ce vă bucură când vizitați Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”?”. Printre răspunsuri au fost surprinse următoarele aspecte: „căldura sufletească, amabilitatea, exigența, ambianța plăcută creată de

---

Și dacă „calitatea oamenilor devine prioritară pentru biblioteci”

[2, p. 95], atunci o deontologie profesională respectată de acești oameni va spori din plin imaginea unei biblioteci. În acest sens,

Lidia Kulikovski afirma, pe bună dreptate, că „Biblioteca Municipală are specialiștii săi – angajații care-s purtători de imagine, creatori ai imaginii, promotorii și arhitecții imaginii”

---

bibliotecar, atitudinea pozitivă, bibliotecare dispuse să ajute, fețele binevoitoare, profesionalismul etc.” [2, p. 89]. Am dedus din acea cercetare biblio-marketologică faptul că oamenii percep deontologia drept o atitudine ce se bazează pe sinceritate, pe ținuta și purtarea corectă, pe capacitatea de a acționa în corespundere cu legislația în vigoare, cu principiile unanim elaborate. Ea presupune stima intereselor nu numai a propriei instituții, dar și a comunității în ansamblu. Astfel, deontologia sau bunul-simț, cum am formulat noi în titlu, presupune acțiuni care vor

fi percepute drept adecvate de către un grup dezinteresat de colegi care au aceeași profesie. În lucrările sale, Lidia Kulikovski insistă chiar pe o competență etică care trebuie să fie cultivată. Prin competență avem în vedere acea „aptitudine de a aplica cunoștințe și îndemânări” [1, p. 32]. Și acestea se manifestă în sens de specialitate, metodă, societate, individ, profesionist.

Toate acestea pot fi sintetizate într-o idee, cea de utilizare a unor „bune practici, ca model inspirat și preluat de undeva” [1, p. 26], tradiții promovate în bibliotecă. Avem în vedere o etică și o cultură deontologică a angajatului și a angajatorului. În mod ideal, nu vom ignora codurile de bune practici, acel „document care recomandă reguli de proiectare, metodologii de realizare și/sau de utilizare a unui produs sau serviciu” [1, p. 29], dar, vom fi conștienți și de faptul că deontologia profesională presupune și anumite aptitudini pe care și le cultivi zi de zi, cu multă insistență: analiza,

sinteza, previziunea, comunicarea, discernerea, spiritul inovator, capacitatea de a dialoga, de a interrelaționa etc.

În cadrul mai multor articole, instruirii și discuții nonformale, Lidia Kulikovski insistă pe faptul că etica, deontologia și comportamentul profesional al bibliotecarului sunt un subiect dezbătut în comunitatea biblioteconomică. Într-adevăr, tot mai mult se discută și sunt lecturate publicațiile ce abordează aspecte comportamentale. O dificultate majoră a bibliotecarilor din țara noastră o constituie lipsa de experiență în acest domeniu. Ei sunt conștienți de faptul că deseori ajung în situații în care știu cu siguranță cum ar fi trebuit să se comporte, bazându-se în cele mai dese cazuri pe intuiție, care nu întotdeauna reprezintă soluția optimă. Conștientizăm nevoia stringentă a studierii mai aprofundate a posibilităților de ameliorare a nivelului culturii comportamentale, numai astfel fiind posibilă modificarea conduitei în direcția solicitată.

Putem afirma că etica, echivalentă cu bunul-simț, pe care îl promovează Lidia Kulikovski, buna simțire profesională și umană, este garantul unei comunicări și funcționări eficiente. Ea pune în valoare consolidarea echipei, schimbul de experiență, ajutorul reciproc, comunicarea constructivă în numele progresului din sfera biblioteconomică.

Atitudinea morală este o necesitate și o calitate în profesia bibliotecarului. Etica se referă la esența umană a bibliotecii într-un proces de continuă prosperare a lucrurilor, într-un mediu de interrelaționare prolifică. Anul 2020 și 2021, care deja și-a intrat în drepturi, ne demonstrează faptul că deontologia este un element fundamental. Ne-am tot întrebat cum este corect să procedăm cu publicul nostru în cadrul acestor restricții sanitare? Cine vine la bibliotecă, cum vine, care evenimente au prioritate, care servicii pot pune în pericol sănătatea utilizatorului și a bibliotecarului? Este vorba deja despre o etică medicală la care comunitatea bibliotecarilor s-a aliniat. Căci eroarea ar putea costa vieți!

Putem constata, alături de Lidia Kulikovski, situația când bibliotecarii sunt antrenați în procesul reinventării permanente de care suferă toate profesiile în prezent. Societatea mereu își pune întrebări cu privire la moralitatea unei ocupații profesionale, cu privire la faptul că gesturile și dorințele omului sunt generate de competențe, atitudini și obiceiuri, că axiologia umană înseamnă și un set al abilităților care presupun un lucru bun/ bine făcut. Bibliotecile sunt obligate să cultive un comportament moral al

angajaților, căci munca este strâns legată de comportament și are la bază norme și idealuri, iar purtarea umană poate fi orientată în funcție de acestea.

Etica profesională, consideră Andrei Pleșu, nu trebuie să se reducă la un cod de reguli morale. În cazul bibliotecii, precizăm noi, trebuie să servească drept instrument pentru conducerea managerului la luarea deciziilor. Purtarea etică este o facultate de bază a

---

Putem afirma că etica, echivalentă cu bunul-simț, pe care îl promovează

Lidia Kulikovski, buna simțire profesională și umană, este garantul unei comunicări și funcționări eficiente. Ea pune în valoare consolidarea echipei, schimbul de experiență, ajutorul reciproc, comunicarea constructivă în numele progresului din sfera biblioteconomică.

---

unui bibliotecar. Ea constă în misiunea socială a bibliotecii ca instituție de cultură, de educare, de informare, de comunicare și de agrement. Etica vizează profesia specialistului de bibliotecă prin educarea principiului libertății intelectuale, a inițiativelor creative și inovative, prin încadrarea bibliotecilor în spațiul informațional global, prin flexibilitatea în dialogul cu utilizatorii, prin schimbul de experiență profesională etc.

La finele acestui articol putem conchide că majoritatea cercetătorilor consideră că orice profesiune are nevoie de reglementări deontologice și de coduri de etică profesională. Lidia Kulikovski, alături de alți specialiști din domeniul biblioteconomic insistă pe această temă și pe diferitele ei aspecte, invocând deontologia ca un factor important în determinarea relațiilor cu utilizatorii, iar bibliotecarii, pe lângă cunoștințele profesionale, trebuie să știe cum să se comporte cu beneficiarii.

Referințe bibliografice:

1. KULIKOVSKI, Lidia, BURSUC, Oleg, GANEA, Denis, coord. Violeta BUNESCU. *Biblioteca modernă: Glosar de termeni uzuali*. Chișinău: Tipogr. „Garomont Studio”, 2018. 140 p. ISBN 978-973-37-1912-0.
2. KULIKOVSKI, Lidia. *Contribuții biblioteconomice (teoretice și praxiologice)*. Chișinău: Tip. „Elena-V.I.”, 2012. 310 p. ISBN 978-9975-4432-2-7.
3. KULIKOVSKI, Lidia. Biblioteca în lumea virtuală. În: *Biblioteca 2.0 – o nouă generație de biblioteci: (Materialele Seminarului Național al Managerilor de Biblioteci Publice 2009)*. Resp. Vera OSOIANU. Chișinău: BNRM, 2020. 80 p. ISBN 978-9975-9968-7-7.
4. KULIKOVSKI, Lidia. *Biblioteconomie: Studii, cercetări, recenzii, prefețe, eseuri, interviuri*. Chișinău: Magna Princeps, 2008. 256 p. ISBN 978-9975-78-679-9.

5. KULIKOVSKI, Lidia. *Accesul persoanelor dezavantajate la potențialul bibliotecilor*. Chișinău: Epigraf, 2006. 288 p. ISBN 978-9975-924-85-6.
6. KULIKOVSKI, Lidia. Responsabilitatea socială a bibliotecilor publice – o sinteză între cunoaștere și acțiune. În: *Dimensiunea socială a bibliotecii publice în societatea informațională*. Culegere de comunicări, 12-19 octombrie, 2002. Coord. Tatiana COȘERIU. Chișinău, 2003. 308 p. ISBN 9975-9710-6-7.
7. KULIKOVSKI, Lidia. Cadrul legislativ referitor la accesul la informație a persoanelor dezavantajate. Situația Republicii Moldova. În: *Biblioteconomie și știința informării. Prelegeri pentru studenții specialității biblioteconomie și asistență informațională*. Chișinău: CE USM, 2002. 186 p. ISBN 9975-9700-4-9.